

Романенко Євген Олександрович,
доктор наук з державного управління, професор, заслужений юрист України, Президент Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління, завідувач кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: (044) 490 95 00, e-mail: poboss@ukr.net

Романенко Евгений Александрович,
доктор наук по государственному управлению, профессор, заслуженный юрист Украины, Президент Всеукраинской ассамблеи докторов наук по государственному управлению, заведующий кафедрой публичного администрирования, Межрегиональная Академия управления персоналом, 03039, г. Киев, ул. Фрометовская, 2, тел.: (044) 490 95 00, e-mail: poboss@ukr.net

Yevhen Oleksandrovych Romanenko,
Doctor of Science in Public Administration, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, President of the Ukrainian Assembly of Doctors of Science in public administration, Head of the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Str. Frometovskaya, 2, tel.: (044) 490 95 00, e-mail: poboss@ukr.net

Щокін Ростислав Георгійович,
кандидат юридичних наук, доцент, заслужений працівник фізичної культури і спорту України, заступник Голови Наглядової ради, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: (044) 490 95 00, e-mail: iapm@iapm.edu.ua

Щекин Ростислав Георгиевич,
кандидат юридических наук, доцент, заслуженный работник физической культуры и спорта Украины, заместитель Председателя Наблюдательного совета, Межрегиональная Академия управления персоналом, 03039, г. Киев, ул. Фрометовская, 2, тел.: (044) 490 95 00, e-mail: iapm@iapm.edu.ua

Rostyslav Heorhiiovych Shchokin,
PhD in Law, Associate Professor, Honored Worker of Physical Culture and Sports of Ukraine, Deputy Chairman of the Supervisory Board, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Str. Frometivska 2, tel.: (044) 490 95 00, e-mail: iapm@iapm.edu.ua

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті досліджені теоретичні та методичні положення світового досвіду впровадження електронних державних закупівель. Узагальнено низку важливих тенденцій щодо зобов'язання України в рамках “Угоди про асоціацію” з ЄС. Доведено, що використання електронних технологій в міжнародних торгових угодах вимагає прийняття законодавчої і нормативної баз як на міжнародному, так і на національному рівнях. Зазначено, що сьогодні в Європі, як правило, використовуються дві моделі електронних державних закупівель: централізовані закупівлі та децентралізовані закупівлі. Показано, що у короткостроковий термін в Україні впроваджений перехід державних закупівель в електронну площину, що має зумовити підвищення конкуренції та зниження корупційного елементу у цьому сегменті. Обґрунтовано основні вектори розвитку системи електронних державних закупівель “ProZorro”.

Ключові слова: державні закупівлі, електронні закупівлі, електронний торговельний майданчик, електронна комерція, електронна система закупівель ProZorro.

РЕФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК В УКРАИНЕ

Аннотация. В статье исследованы теоретические и методические положения мирового опыта внедрения электронных государственных закупок. Обобщен ряд важных тенденций об обязательствах Украины в рамках “Соглашения об ассоциации” с ЕС. Доказано, что использование электронных технологий в международных торговых сделках требует принятия законодательной и нормативной баз как на международном, так и на национальном уровнях. Отмечено, что сегодня в Европе, как правило, используются две модели электронных государственных закупок: централизованные закупки и децентрализованные закупки. Показано, что в краткосрочный период в Украине внедрен переход государственных закупок в электронную плоскость, что должно привести к повышению конкуренции и снижению коррупционного элемента в этом сегменте. Обоснованы основные векторы развития системы электронных государственных закупок “ProZorro”.

Ключевые слова: государственные закупки, электронные закупки, электронная торговая площадка, электронная коммерция, электронная система закупок ProZorro.

REFORMATION OF THE SYSTEM OF PUBLIC PROCUREMENT IN UKRAINE

Abstract. In the article the theoretical and methodical aspects of the world experience of introduction of electronic public procurement are investigated.

A number of important trends of the obligations of Ukraine in the framework of the EU “Association Agreement” are summarized. It is proved that the use of electronic technologies in the international trade transactions requires the adoption of legislative and regulatory frameworks, both at the international and national levels. It is noted that, today, in Europe, as a rule, two models of electronic public procurement: centralized procurement and decentralized procurement are used. It is shown that in the short term, in Ukraine the transition of the public procurement into the electronic plane is implemented, which should lead to the increasing of the competition and reducing of the corruption element in this segment. The main vectors of development of the system of electronic public procurement “ProZorro” are substantiated.

Keywords: government procurement, e-procurement, e-marketplace, e-commerce, e-procurement system ProZorro.

Постановка проблеми. Одним з пріоритетних напрямів реформування в Україні є інститут державних закупівель, що завжди вважався найзаангажованішим та найкорумпованішим у нашій державі. Це є серйозною проблемою для суспільства та створює перешкоди для якісних змін. Вирішенням зазначеної проблеми може стати проведення державних закупівель за допомогою електронних торгових майданчиків, зважаючи на те, що подібний спосіб укладення договорів є доволі поширеним у країнах Європейського Союзу, а також з огляду на зобов'язання України в рамках “Угоди про асоціацію” з ЄС.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою. За останні роки українські науковці приділяли багато уваги недолікам існуючої системи державних закупівель, висвітленню зарубіжного досвіду провадження державних закупівель, механізму здійснення державних закупівель регламентованих Директивами ЄС та ін. Однак питання стану та рів-

ня готовності українського ринку електронної комерції до переходу на електронні закупівлі, адаптації системи державних закупівель України до стандартів ЄС відповідно до положень “Угоди про асоціацію”, основних недоліків “паперових” процесів державних закупівель та основних цілей реформ з використанням системи ProZorro, ходу впровадження антикорупційного закону “Про державні закупівлі” залишились недостатньо дослідженими.

Мета статті. Основною метою цієї статті є огляд світового досвіду впровадження електронних державних закупівель, зобов'язання України в рамках “Угоди про асоціацію” з ЄС, особливостей впровадження електронних державних закупівель в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В еру цифрових технологій комерційні фірми та державні установи все більше використовують електронні системи для ефективного, передбачуванішого, прозорішого і безпечнішого управління

ланцюжком своїх закупівель та поставок. Електронний обмін і збирання даних, замість використання паперових документів, сприяють підвищенню прозорості та точності. Електронна закупівля забезпечує передбачуваність, оскільки продавці знають, чого очікувати, і можуть аналізувати хід виконання замовлення, найчастіше в режимі реального часу.

Використання електронних технологій в міжнародних торгових угодах вимагає прийняття законодавчої і нормативної бази як на міжнародному, так і на національному рівнях. Багато країн, що беруть участь у міжнародній торгівлі, вже прийняли законодавство, яке адаптує їх правові системи до нововведень в електронній торгівлі. Комісія Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) розробила Типовий закон про електронну торгівлю [1], Конвенцію про використання електронних повідомлень у міжнародних договорах [2] і Типовий закон про електронний підпис [3]. Більше того, ЄЕК ООН через СЕФАКТ ООН прийняла ряд відповідних рекомендацій. Зокрема, Рекомендація № 26 [4] та Рекомендація № 31 [5] пропонують зразки угод між торговими партнерами для підвищення юридичної безпеки їхніх торговельних відносин. Вони також розглядають питання необхідності адаптації національного законодавства на користь електронного обміну даними (ЕОД) в міжнародних торгових угодах, включаючи використання електронних підписів. Рекомендація № 32 ЄЕК ООН пропонує Кодекс поведінки для обміну електронною торговою документацією [6].

Крім найпоширеніших різновидів електронних закупівель існує і кілька інших. Йдеться про взаємодію підприємців з державними структурами — електронні державні закупівлі. У багатьох країнах світу — США, Канаді, країнах Західної Європи, Грузії та Росії електронні державні закупівлі вже давно впроваджені. Їх уряди і постачальники державних підприємств все більше покладаються на електронні системи для зниження витрат і підвищення ефективності та прозорості процесів державних закупівель. Приклади таких систем:

- Загальноєвропейська система державних закупівель в режимі реального часу (PEPPOL) — проект з розробки та впровадження технологічних стандартів для узгодження бізнес-процесів по електронним закупівлям для всіх урядів Європи. Цей проект спрямований на розширення ринкової взаємодії і операційної сумісності між спільнотами у сфері електронних закупівель;
- EU SIMAP, електронний портал, що надає інформацію про державні закупівлі в Європейському Союзі;
- GeBIZ, електронний портал, де постачальники можуть вести бізнес з урядом Сінгапуру.

Сьогодні в Європі, як правило, використовуються дві моделі електронних державних закупівель: 1) централізовані закупівлі — здійснюються єдиним органом з питань державних закупівель з метою забезпечення загальних потреб, тобто за-

мовники доручають здійснення державних закупівель від їхнього імені централізованому органу; 2) децентралізовані закупівлі — передбачають самостійне здійснення замовниками закупівель, тобто дають змогу кожному замовнику здійснювати закупівлі товарів і послуг.

Класичним представником ЄС, якому притаманна централізована модель державних закупівель, є Німеччина. Електронні закупівлі здійснюються на базі платформи E-Vergabe та є обов'язковими до застосування федеральними відомствами. Інтереси приватного сектору відстоює громадська організація “Форум Держзамовлення”. Вона аналізує останні тенденції у сфері державних закупівель, які систематично обговорюються з урядом, що, поза сумнівом, є показником високого рівня розвитку громадянського суспільства у країні та сприяє зміцненню правової держави.

Найбільш децентралізовану систему має Швеція. Електронні державні закупівлі були закріплені на законодавчому рівні ще у 2001 р. У цій країні немає обов'язкової національної платформи електронних закупівель, натомість муніципалітети мають власні електронні платформи, що використовуються на добровільній основі. Загалом система електронних закупівель Швеції характеризується великою кількістю приватних операторів, що є ключовою ознакою, яка відрізняє її від централізованих моделей.

Як свідчить світовий досвід, у застосуванні електронних торгів є багато позитивних моментів: завдяки публічності проведення торгів

збільшується прозорість закупівель на всіх стадіях, підвищується конкуренція серед учасників, оперативність проведення процедур закупівлі, суттєва економія витрат бюджету на закупівлю товарів, робіт та послуг. Також значним досягненням проведення закупівель в електронній формі є зменшення впливу суб'єктивних факторів під час визначення переможця торгів та зменшення ризику змови між учасниками.

Для країн Європейського Союзу механізм здійснення державних закупівель у формі електронного аукціону регламентовано Директивами [7].

Зауважимо, що при здійсненні Європейським Союзом електронних закупівель відокремлюють кілька форм, що їх закріплено на законодавчому рівні Європейського Союзу або окремих країн — членів ЄС. При цьому є також певні механізми проведення е-торгів, що добровільно застосовують учасники сфери державних закупівель. Прикладами таких форм закупівель можуть бути:

- електронний аукціон;
- електронний ринковий майданчик;
- електронний каталог.

Як свідчить європейська практика, здійснення закупівель через електронні торговельні майданчики несе відповідні плюси як для замовників торгів (тобто для держави), так і для постачальників (тобто бізнесу). Також певні позитивні моменти має і громадськість (зокрема, доступ до інформації, зменшення корупційних ризиків, зниження бюджетних витрат та підвищення конкуренції серед учасників).

До середини 2016 року всі країни Європейського Союзу мали перейти на обов'язкове застосування електронної форми державних закупівель.

Протягом останніх п'яти років, український ринок електронної комерції показував щорічне зростання на рівні 50–60 % незалежно від перманентних економічних коливань. Сьогодні електронна комерція в країні залишається чи не єдиною галуззю, що продовжує зростати, хоча цього року це відбувається не такими прискореними темпами, як, наприклад, ще 2 роки тому. За підсумками 2014 року і проміжними результатами поточного зростання галузі помітно скоротилося, але стало стабільнішим – 20–25 % на рік. При цьому ринок володіє серйозним потенціалом. Наприклад, у Німеччині місткість ринку електронної комерції становить близько \$36 млрд. В Україні аналогічний показник становить не більше \$400–\$500 млн.

Конференція ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD) оцінила умови для розвитку електронної комерції в різних країнах світу. У рейтингу було представлено 130 держав. При розрахунку індексу враховувалися показники використання Інтернету, рівень безпеки, поширення кредитних карт і якість поштових служб. Україна посіла 58 місце, між Домініканською Республікою і Вірменією.

Лідерами рейтингу на сьогодні є Люксембург, Норвегія та Фінляндія. Також до першої десятки увійшли Канада, Австралія та Південна Корея. США розташувалися на 15 місці. Інфраструктура, представники бізнесу і покупці цих держав більше

інших країн сприяють розвитку торгівлі в Інтернеті.

Серед країн, що розвиваються, фаворитами є Південна Корея, Гонконг і Сінгапур. Тим не менше фактично густонаселені держави, наприклад, Бразилія, Китай і РФ, є більшими ринками для електронної комерції.

Експерти прогнозують, що країни з економіками, що розвиваються, поступово збільшуватимуть свою частку на світовому ринку електронної комерції. Вже до 2018 р. 40 % інтернет-торгівлі відбуватиметься за межами розвинених країн. Автори доповіді пов'язують це з поліпшенням технічної оснащеності цих держав – поширенням мобільних телефонів та Інтернету, а також появою різних електронних платіжних систем, що спрощують покупки в мережі.

Підписавши “Угоду про асоціацію”, Україна взяла на себе низку обов'язків, одним з яких є приведення законодавчих актів у сфері державних закупівель у відповідність до законодавства ЄС. Основними вимогами “Угоди про асоціацію” є:

- створення центрального органу виконавчої влади, що забезпечуватиме координацію політики у сфері державних закупівель та, окремо, незалежного органу для розгляду скарг;
- підготовка комплексної “дорожньої карти” реформи й адаптації законодавства;
- поступове приведення законодавства у сфері державних закупівель у відповідність до законодавства ЄС.

Положеннями Угоди не вимагається обов'язкового запровадження електронних закупівель впродовж строків, установлених для держав – членів ЄС, які зобов'язані завершити цей процес до кінця 2018 р. Натомість положеннями “Угоди про асоціацію” передбачені вимоги, що всі контракти мають укладатися шляхом проведення прозорих та неупереджених процедур, що запобігатимуть вчиненню корупційних діянь.

Саме електронні закупівлі можуть стати тим інструментом, що дасть змогу досягнути зазначеної вимоги. Згідно із додатком XXI до Угоди про асоціацію (далі – Додаток) Україна взяла на себе зобов'язання імплементувати Директиви № 2004/17/ЄС, № 2004/18/ЄС, № 89/665/ЄЕС, № 92/13/ЄС та 2007/66/ЄС, що стосуються державних закупівель, у строки, встановлені Додатком. Саме Директивами № 2004/17/ЄС та № 2004/18/ЄС була передбачена можливість використовувати електронні аукціони з метою підвищення прозорості та запровадження і розвитку електронних закупівель. Однак у плані імплементатії, що передбачений Додатком, містяться лише чинні Директиви, натомість не зазначені Директиви № 2014/24/ЄС, № 2014/25/ЄС та № 2014/55/ЄС, які стосуються електронних закупівель, прийняті замість директив 2004 року та набрали чинності для країн ЄС вже у 2016 р. [7; 8].

З боку України положеннями “Угоди про асоціацію” передбачено перехідний період до восьми років для повної адаптації системи державних закупівель України до стандар-

тів ЄС. Насамперед це відображено у графіку імплементатії чинних Директив ЄС, але також передбачене їх надійне та ефективне виконання. Хоча “Угода про асоціацію” не посилюється на положення чотирьох нових Директив, підходом до Гармонізації Системи Державних Закупівель в Україні зі Стандартами ЄС в адаптації законодавства в Угоді є те, що її положення є “живими інструментами” і, таким чином, це означає, що всім новелам законодавства ЄС (у тому числі історичні рішення Судів ЄС) необхідно слідувати. З цієї причини для України не буде мати сенсу здійснювати імплементатію на основі чинного законодавства ЄС у сфері державних закупівель стосовно питань врегульованих або не врегульованих, чотирма новими Директивами. Більше того, у пояснювальній записці до проекту Закону України “Про публічні закупівлі” зазначається, що норми закону спрямовані на виконання вимог “Угоди про асоціацію” саме в частині імплементатії Директив № 2014/24/ЄС та № 2014/25/ЄС, що містять положення стосовно використання електронних засобів комунікації при здійсненні державних закупівель.

Обсяг держзакупівель в Україні становить майже 250 млрд грн. на рік. Для придбання товарів за рахунок бюджетних коштів кожне держпідприємство, або держорган, зобов'язані провести тендер, у якому на умовах відкритої конкуренції мають взяти участь кілька постачальників і запропонувати державі оптимальну ціну. Нині в Україні створено нормативно-правову та інституційну базу, що регулює “паперові” про-

цеси державних закупівель. Взагалі можна сказати, що регулювання “паперових” процедур держзакупівель в основному відповідає міжнародним нормам та стандартам у цій сфері. Проте, з огляду на практику, формальна відповідність українського законодавства ще не гарантує прозорих і ефективних торгів та не вирішує, напевне, головної проблеми у сфері державних закупівель, — наявності корупції.

Основні цілі реформи:

- викорінення та запобігання корупційним діям;
- прозорість державних закупівель;
- недискримінація і об'єктивна оцінка пропозицій учасників;
- перехід на електронний документообіг;
- повна звітність по торгах та аналіз усіх держзакупівель.

За ініціативою громадських організацій, комерційних майданчиків, державних органів та підприємців в Україні здійснюється впровадження електронної системи державних закупівель повного циклу. Така система отримала назву ProZorro. Сьогодні система ProZorro розгорнута на базі всесвітньо відомої некомерційної організації Transparency International та безоплатно передана державі для розгортання на національному рівні. Transparency International, серед іншого, виступає гарантом прозорості використання грошей інвесторів, оскільки на розробку системи не було витрачено жодної копійки бюджетних коштів. До пілотного проекту Prozorro вже було залучено 2300 держзамовників, через нього проведено закупівель на

6,5 млрд грн, а економія становить близько 12 % від ціни, закладеної в бюджеті.

Президент України Петро Порошенко підписав антикорупційний закон “Про державні закупівлі”, прийнятий Верховною Радою 25 грудня 2015 року [9]. Законом передбачається введення електронної системи закупівель для всіх державних закупівель для товарів і послуг на суму понад 200 тис. грн і для робіт на суму понад 1,5 млн грн. Для замовників, які здійснюють свою діяльність в окремих сферах господарювання, для товарів і послуг — на суму понад 1 млн грн і для робіт — понад 5 млн грн.

Вітчизняні та іноземні учасники всіх форм власності та організаційно-правових форм беруть участь у процедурах закупівель на рівних умовах.

Замовник самостійно та безоплатно, через авторизовані електронні майданчики, оприлюднює на відповідному веб-порталі інформацію про закупівлю. Закупівля може здійснюватися шляхом застосування однієї з таких процедур:

- відкриті торги;
- конкурентний діалог;
- переговорна процедура закупівлі.

Закон введений в дію з 1 квітня 2016 року для центральних органів виконавчої влади та замовників, які здійснюють діяльність в певних сферах господарювання, а з 1 серпня 2016 року — для всіх замовників. З конвертами, договірниками, упередженим і заангажованим ставленням членів тендерних комітетів буде покінчено! Вже в 2016 році, прийня-

тий закон дасть змогу заощадити у зведеному бюджеті до 4,5 млрд грн, а в 2017 році, коли він працюватиме перший повний рік, — від 35 до 40 млрд грн.

Кабінет Міністрів України на засіданні 24 лютого 2016 року затвердив Положення про функціонування електронної системи закупівель ProZorro та проведення авторизації електронних майданчиків. Закріплення детальних правил роботи з ProZorro забезпечує своєчасне переведення всіх державних закупівель в електронний формат [10]

Затверджене Положення деталізує ключові принципи взаємодії системи ProZorro з електронними майданчиками. Зокрема, визначаються вимоги до майданчиків, порядок їх авторизації, умови підключення та порушення, за які майданчики від'єднуються від електронної системи. Також чітко визначається відповідальність за порушення правил роботи в системі.

Згідно з Положенням авторизацію електронного майданчика здійснює спеціальна комісія за одним або кількома рівнями акредитації, залежно від користувачів, яким надаються послуги порядку здійснення закупівлі. Кожен майданчик має забезпечувати, на безоплатній основі, рівний доступ усіх зацікавлених осіб до інформації про закупівлі, а також захист конфіденційної інформації від несанкціонованого доступу.

Крім того, встановлюються тарифи за участь у тендерах для постачальників товарів та послуг. Вартість участі залежить від вартості тендеру і коливатиметься від 1 до 100 неопо-

датковуваних мінімумів. При цьому, користування системою для державних замовників залишається повністю безоплатним.

Запровадження впродовж року системи електронних державних закупівель “ProZorro” висвітлює ряд суттєвих питань, що не врегульовані Законом: застосування переговорної процедури закупівлі у разі якщо замовник відмінив тендер; щодо використання електронної системи закупівель суб'єктами, які не є замовниками у розумінні Закону; щодо оприлюднення звіту про укладені договори; відсутність форм документів у сфері публічних закупівель; здійснення закупівель товарів, робіт і послуг, вартість яких є меншою вартісних меж, встановлених абзацами другим і третім частини першої статті 2 Закону; здійснення закупівель філіями та участі філій у процедурах закупівель. Всі ці питання оперативно вирішуються Мінекономрозвитку України [11].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проаналізовано законодавство та досвід країн ЄС з організації державних закупівель, висвітлено стан світового та українського ринку електронної комерції та перспективи її розвитку. Показано основні недоліки “паперових” процесів державних закупівель та основні цілі реформ з використанням системи ProZorro. У короткостроковий термін в Україні впроваджено перехід державних закупівель в електронну площину, що має призвести до підвищення конкуренції та зниження корупційного елементу у цьому сегменті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

---

1. *Типовой закон ЮНСИТРАЛ об электронной торговле с дополнительной статьей 5 bis, принятой в 1998 году. ЮНСИТРАЛ 12 июня 1996 года.*
2. *Конвенция Организации Объединенных Наций об использовании электронных сообщений в международных договорах (Нью-Йорк, 2005 год). 23 ноября 2005 года.*
3. *Типовой закон ЮНСИТРАЛ об электронных подписях. ЮНСИТРАЛ 5 июля 2001 года.*
4. *Рекомендация № 26. Коммерческое использование соглашений об обмене для электронного обмена данными (ЭОД). ЕЭК ООН через Рабочую группу по упрощению процедур международной торговли (РГ4). ECE/TRADE/WP.4/R.1133. 1995 г. (первая версия).*
5. *Рекомендация № 31. Соглашение об электронной торговле. ЕЭК ООН через Центр по упрощению процедур торговли и электронным деловым операциям (СЕФАКТ ООН). ECE/TRADE/257. 2000 г. (первая версия).*
6. *Рекомендация № 32. Рекомендация ЕЭК ООН № 32 по инструментам саморегулирования в области электронной торговли (кодексы поведения). ЕЭК ООН через Центр по упрощению процедур торговли и электронным деловым операциям (СЕФАКТ ООН). TRADE/CEFACT/2001/14. 2001 г. (первая версия).*
7. *Директива 2014/24/ЕС Европейского Парламента та Ради від 26 лютого 2014 року щодо здійснення державних закупівель та про визнання недійсною Директиви 2004/18/ЕС, Офіційний Вісник L 94 від 28 березня 2014 року.*
8. *Директива 2014/25/ЕС Европейського Парламента та Ради від 26 лютого 2014 року щодо здійснення закупівель підприємствами, що працюють у сфері водо-, енергопостачання, транспорту та телекомунікацій та про визнання недійсною Директиви 2004/17/ЕС, Офіційний Вісник ЄС L 94 від 28 березня 2014 року.*
9. *Про здійснення державних закупівель. Закон України від 10 квітня 2014 року № 1197-VII (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 1078-VIII від 12.04.2016, ВВР, 2016, № 21, ст. 407, № 1356-VIII від 12.05.2016).*
10. *Положення про функціонування електронної системи закупівель ProZorro та проведення авторизації електронних майданчиків. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року.*
11. *Щодо здійснення закупівель товарів, робіт і послуг, вартість яких є меншою вартісних меж, встановлених абзацами другим і третім частини першої статті 2 Закону. Інформаційний лист від 30.09.2016 № 302-06/31462-06 Мінекономрозвитку України.*